

4. Орлова О. В. Особливості мовленнєвого розвитку дітей з алалією. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка, соціальна робота. 2019. Вип. 2 (45). С. 136–139.
5. Рібцун Ю. В. Загальний недорозвиток мовлення у дошкільників: пропедевтика та корекція. 2024. URL: <http://surl.li/ufdprk>
6. Тарасун В. В. Логопедія : програма навчальної дисципліни. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 48 с.
7. Трофименко Л. І. Алалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі : навч.-метод. посіб. Київ, 2023. 180 с.
8. Чепурний Г. А. Освітня мнемотехніка : навч.-метод. посіб., 3-тє вид., оновл. зі змін. та доповн. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 152 с.

DOI 10.70286/EOSS-10.11.2025.007

ЛІНГВІСТИЧНІ СТРАТЕГІЇ ВПЛИВУ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ В СУЧАСНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

Храмцова Тамара

старший викладач

Кафедра інтелектуальних комп'ютерних систем

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», Україна

Анотація. У статті розглядаються лінгвістичні стратегії впливу у сучасному медіадискурсі, зокрема використання евфемізмів і дисфемізмів як засобів формування суспільної думки. Показано, що перекладач відіграє провідну роль у збереженні точності, нейтральності та етичності повідомлення, особливо в умовах воєнного часу. На основі українського досвіду медіаперекладу визначено, що мова стає не лише інструментом комунікації, а й чинником суспільної єдності та довіри.

Abstract. The paper explores linguistic strategies of influence in modern media discourse, focusing on the use of euphemisms and dysphemisms as tools for shaping public perception. It highlights the translator's responsibility to maintain accuracy, neutrality, and ethical awareness, especially in the context of war and global information challenges. Based on Ukrainian media experience, the study emphasizes that language functions not only as a means of communication but also as a factor of social cohesion and trust.

Ключові слова: медіадискурс, переклад, лінгвістичні стратегії, еквівалентність, евфемізм, дисфемізм.

Введення. У сучасному світі інформація поширюється швидше, ніж будь-коли, переклад у сфері медіа стає не просто лінгвістичним процесом, а

соціальною метою. Потоки новин, аналітики, репортажів і коментарів формують не лише уявлення про події, а й картину світу, яку сприймає суспільство. Саме переклад забезпечує доступ до глобального інформаційного простору, дозволяє порівнювати, осмислювати факти. Медіадискурс сьогодні охоплює різні рівні — від телевізійних каналів і друкованих видань до онлайн-платформ, соціальних мереж та блогів. Саме тому важливим постає питання адекватного, точного та водночас етичного перекладу, який не спотворює зміст повідомлень і не нав'язує читачеві додаткових смислів. Медіаграмотність сьогодні стала однією з найважливіших навичок, адже вміння критично сприймати тексти — це не лише ознака освіченості, а й елемент інформаційної безпеки суспільства. Перекладач у цьому процесі відіграє подвійну роль: він не лише передає зміст, але й стає фільтром, що зберігає мовну, культурну та смислову чистоту повідомлення.

В умовах глобальних конфліктів, гібридних інформаційних атак і масштабної присутності соціальних медіа переклад перетворюється на засіб формування довіри, взаєморозуміння й навіть психологічної підтримки. Український досвід останніх років показує, що мова та переклад відіграють не лише комунікативну, а й моральну та світоглядну функцію. Матеріалом дослідження слугували автентичні медіатексти українських, британських інформаційних ресурсів (BBC, Detector Media, Radio Svoboda), а також аналітичні статті, публіцистичні матеріали, приклади евфемізації та дисфемізації з сучасного воєнного дискурсу.

Мета та задачі дослідження. Здійснити комплексний аналіз лінгвістичних стратегій впливу в сучасному медіадискурсі та визначити ключові проблеми їх перекладу, зокрема в умовах воєнного часу в Україні, коли точність і етичність передачі інформації мають вирішальне значення. Проаналізувати особливості сучасного медіадискурсу як багаторівневої комунікативної системи, що впливає на формування суспільних уявлень. Визначити основні лінгвістичні стратегії впливу, зокрема емоційно забарвлену лексику, евфемізми, дисфемізми, фреймінг, маніпулятивні заголовки. Оцінити роль перекладача у кризових комунікаціях, підкресливши його функцію як медіатора інформаційної безпеки.

Результати дослідження і їх обговорення. Сучасні виклики вимагають від перекладача високої відповідальності — особливо у випадках, коли йдеться мова про тексти, що мають політичне, військове або соціальне забарвлення. Точний переклад здатен стати інструментом миру, тоді як маніпулятивний — породжує страх і дезінформацію. Одним із ключових аспектів є забезпечення еквівалентності між оригіналом і перекладом. У випадку медіа, перекладач має враховувати контекст, підтекст і культурні особливості сприйняття цільової аудиторії. Для цього застосовується стратегія прагматичної адаптації, яка дозволяє зберегти потенціал тексту, уникаючи при цьому викривлення змісту.

Значну роль відіграє маніпулятивність заголовків. У текстах зафіксовано явища сенсаційності, популістичного забарвлення та навмисного звуження контексту: наприклад, вибірковість, — приклад того, як структурні елементи

медіатексту встановлюють хід інтерпретації ще до прочитання основного змісту. Такі заголовки створюють когнітивні упередження, а перекладач має зберегти стиль, але уникнути підсилення сенсаційності. У дослідженні виявлено характерні приклади медійного емоційного конструювання: "Transform your life, magical, dreams, miracle" — лексика, що не містить фактологічних елементів, але формує позитивний образ і стимулює емоційний відгук. Наприклад, візьмемо заголовок з офіційного сайту BBC [2]: „My miracle journey from Ukraine war to Oxbridge“ — «Моя дивовижна подорож від війни в Україні до Оксбриджа».

Необхідно зазначити широку вживаність евфемізмів та дисфемізмів у медіатекстах сьогодення. Евфемізми використовуються для пом'якшення негативних значень, тоді як дисфемізми — для їх посилення. Їх адекватний переклад потребує глибокого розуміння соціокультурного контексту, адже емоційне забарвлення може суттєво відрізнятися в різних культурах. Наприклад, слова на позначення конфліктів, кризових явищ або політичних процесів часто піддаються евфемізації, що змінює сприйняття події. Перекладач має не лише передати зміст, а й зберегти інтенцію автора.

Додатковою проблемою є відтворення семантичних зсувів, притаманних сучасним медіатекстам. Унаслідок міжмовних відмінностей прямі переклади не завжди дозволяють передати імпліцитні смисли. Тому перекладач має володіти не лише мовною компетентністю, а й аналітичними навичками, щоб визначати підтекст і передавати його без втрати достовірності. Подивимось на популярні приклади слів та словосполучень і стратегію передачі їх смислу:

"Cotton" — «Бавовна», евфемізм українського медіадискурсу, що замінює слово "вибух". Має іронічне забарвлення, поєднує гумор і спротив. Стратегія перекладу: компенсація через контекст ("so-called 'cotton' — explosions on military sites").

"Claps" — «Хлопки», іронічна калька з іншомовних новин, що приховує вибухи. Стратегія: передача іронії лапками ("so-called 'claps' reported by officials").

"Collateral damage" — «Супутні втрати», евфемізм, що маскує людські жертви. Стратегія: нейтральний переклад без посилення емоційності.

"Special operation" — «Спеціальна операція», евфемізм, який підміняє поняття "війна". Стратегія: буквальный переклад із коментарем ("so-called 'special military operation' (i.e. full-scale invasion)").

"Orcs" — «Орки», дисфемізм, який відображає емоційний спротив і культурну ідентичність. Стратегія: залишити оригінальне слово без перекладу як культурний маркер.

"Tax burden" — «Податковий тягар», дисфемізм, який створює відчуття економічного тиску. Стратегія: нейтралізація через уточнення ("tax rate").

"Downsizing" — «Оптимізація штату», евфемізм, який пом'якшує поняття "скорочення працівників". Стратегія: пояснення в дужках («скорочення працівників» (так звана оптимізація)).

У сучасному світі перекладач став не лише транслятором інформації, але й медіатором її достовірності. В умовах війни, криз і глобальних викликів саме він допомагає світові зрозуміти правду, зберігаючи точність і людяність у кожному слові.

Висновки. Таким чином, результати дослідження засвідчують, що лінгвістичні стратегії впливу в медіатекстах формують специфічні інтерпретаційні рамки (frames), які визначають ставлення аудиторії до подій, зокрема до воєнної тематики. Мова в медіа — це не лише інструмент комунікації, а й простір відповідальності. Евфемізми й дисфемізми, у перекладі відображають не лише зміст, а й ідеологію, культурну пам'ять і цінності народу. Перекладач виступає співавтором смислів, що формують реальність. Перекладач формує довіру до держави через мову, через точність і повагу до фактів. Його завдання — бути етичним посередником між культурами, неупередженим фільтром між текстом і суспільством і використовувати затребувані і ретельно віверені стратегії щодо адекватності у перекладі. Кожне перекладене слово може стати кроком до порозуміння або, навпаки, до викривлення істини. "In times of global uncertainty, every accurate translation becomes an act of mutual understanding" — У часи глобальної невизначеності кожен точний переклад стає актом взаєморозуміння.

Список використаних джерел

1. Baker, M. (2018). In Other Words: A Coursebook on Translation. London: Routledge.
2. BBC group; [Elektronnyi resurs]. Available at: <https://www.bbc.co.uk/> (accessed 29.10.2025).
3. Detektor Media. [Elektronnyi resurs]. Available at: <https://detector.media> (accessed 29.04.2025).
4. Ільченко, Т. (2024). ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ. Молодий вчений, 1 (125), 37-40. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-1-125-22>